

Macera Sporları ve Eko-Turizm: Doğa Turizmi Perspektifinden Ele Alınması

Günseli Duman¹

Özet

Doğa turizmi, doğal çevreyle etkileşimi merkeze alan, çevresel duyarlılık ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillenen bir turizm yaklaşımını ifade etmektedir. Bu bağlamda macera sporları ve eko-turizm, doğa turizminin iki temel bileşeni olarak öne çıkmakta ve bireylerin doğal alanlarla kurduğu ilişkiyi deneyim temelli bir yapıya dönüştürmektedir. Doğal çevrede gerçekleştirilen bu faaliyetler, turizmin klasik kitle anlayışından uzaklaşarak daha bilinçli, katılımcı ve sorumlu bir seyahat biçimini teşvik etmektedir.

Çalışma kapsamında sonuç olarak macera sporları ve eko-turizm, doğa turizmi perspektifi çerçevesinde değerlendirildiğinde, deneyim odaklı turizm anlayışı ile sürdürülebilirlik hedefleri arasında stratejik bir bağ oluşturduğu ifade edilebilir. Bu iki alanın bütüncül ve planlı bir yaklaşımla ele alınması, doğal alanların korunmasını güvence altına alırken, doğa turizminin nitelikli, sorumlu ve uzun vadeli bir gelişim çizgisi izlemesine güçlü bir zemin hazırlamaktadır.

Kavramsal Açından Turizm

Turizm kavramı, bireylerin sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışına, geçici bir süreyle ve herhangi bir kazanç sağlama amacı taşımaksızın gerçekleştirdikleri seyahatler ile bu seyahatler sürecinde ortaya çıkan ilişkiler ve faaliyetler bütünü olarak ifade edilebilir. Bu çerçevede turizm, mekânsal hareketlilik temelinde şekillenen ve ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel boyutları bir arada barındıran çok yönlü bir olgu niteliği taşımaktadır. Alanyazın incelendiğinde turizmin, bireysel düzeyde dinlenme, yenilenme ve deneyim kazanma süreçlerini kapsarken, toplumsal düzeyde ise kültürler arası etkileşimi, ekonomik canlılığı

1 Öğr. Gör. Dr. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Didim Meslek Yüksekokulu, 0000-0003-3549-3565, gduman@adu.edu.tr

ve bölgesel gelişimi destekleyen bir sistem olarak değerlendirildiği görülmüştür (UNWTO, 2018).

Kavramsal yaklaşımda turizmin ayırt edici unsurları arasında geçicilik, gönüllülük, serbest zaman kullanımı ve destinasyon temelli deneyim yer almaktadır. Hunziker ve Krapf (1942)'e göre turizm, insanların sürekli yaşadıkları çevrenin dışında geçici olarak bulunmaları sonucunda ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler bütünüdür. Araştırmacılar tarafından yapılan bu tanım, turizmi üretim faaliyetlerinden ayırarak serbest zaman kavramı ile ilişkilendirmekte ve turistik hareketliliğin temel motivasyonlarını açıklamaktadır. Benzer şekilde Mathieson ve Wall, turizmi bireylerin olağan çevrelerinin dışına gerçekleştirdikleri geçici hareketlilik ve bu hareketliliğin yarattığı sosyo-ekonomik etkiler bağlamında ele almaktadır (Mathieson ve Wall, 1982). Turizm, deneyim odaklı ve sürdürülebilirlik temelli bir perspektif olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda turizm, ziyaretçilerin fiziksel ve zihinsel yenilenmelerini destekleyen, yerel kaynakların korunmasını gözetken ve ev sahibi toplulukların refah düzeyine katkı sunan bir faaliyet alanı olduğu ifade edilebilir. Kavramsal düzeyde bu yaklaşım, turizmin kalkınma, yaşam kalitesi ve esenlik kavramlarıyla ilişkisini güçlendirmekte ve turizmi bütüncül bir toplumsal süreç olarak ele almayı gerekli kılmaktadır (Sharpley, 2014).

Rekreasyon ve Turizm İlişkisi

Rekreasyon ve turizm, bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme pratikleri temelinde kesişen ve birbirini tamamlayan iki alan olarak ele alınmaktadır. Hem turizm hem de rekreasyon, temelde gönüllülük esasına dayanmakta, bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden yenilenmesini desteklemekte ve yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkı sunmaktadır. Rekreasyon, bireyin serbest zamanını bilinçli biçimde yapılandırarak fiziksel ve zihinsel iyilik hâlini güçlendirmeyi, sosyal ilişkileri desteklemeyi ve kişisel doyum sağlamayı amaçlayan etkinlikler bütünü olarak değerlendirilmektedir (Bulut, 2025a). Turizm ise bu rekreatif gereksinimlerin mekânsal hareketlilik yoluyla farklı destinasyonlarda karşılanmasını içeren daha kapsamlı bir süreç niteliği taşımaktadır.

Tüm bunlardan hareketle; rekreasyon, turizmin temel bileşenlerinden birisi olduğu ifade edilebilir. Turistik seyahatlerin önemli bir bölümü, bireylerin rekreasyonel beklentilerini karşılamaya yönelik etkinlikler etrafında şekillenmektedir. Bu doğrultuda rekreasyonel faaliyetler, turistik ürünün çekiciliğini artırmakta ve destinasyon deneyiminin derinleşmesine katkı sunmaktadır. Bulut (2025b)'a göre, rekreasyonel amaçlı etkinlikler, bireylerin stresle başa çıkma becerilerinin güçlenmesine, yaşam doyumunun yükselmesine

ve sosyal bağıllık düzeylerinin artmasına katkı sağlayan önemli bir toplumsal işleve sahiptir. Bu özellikler, rekreasyonun turizm sistemi içerisindeki işlevsel rolünü daha da görünür kılmaktadır.

Rekreasyon ve turizm arasındaki ilişki, destinasyonların planlanması ve yönetimi açısından da belirleyici bir konumda yer almaktadır. Rekreasyonel kaynakların turizm amaçlı değerlendirilmesi, doğal ve kültürel çevrenin korunması ile ekonomik faydanın dengeli biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda rekreasyon ile ilgili olarak; sürdürülebilir turizm anlayışının uygulanmasında destekleyici bir araç olduğu ifade edilebilir. Nitelikli biçimde planlanan rekreasyonel alanlar, destinasyonların taşıma kapasitesini aşmadan ziyaretçi çekmesine olanak tanımakta ve turizmin uzun vadeli gelişimini desteklemektedir (Inskeep, 1991).

Bireysel düzeyde ele alındığında rekreasyon ve turizm, fiziksel sağlık, psikolojik iyi oluş ve sosyal etkileşim üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır. Turistik seyahatler sırasında gerçekleştirilen rekreasyonel etkinlikler, bireylerin gündelik yaşamın baskılarından uzaklaşmasına, yenilenme duygusu kazanmasına ve yaşamdan aldıkları doyumun artmasına katkı sunmaktadır. Toplumsal düzeyde ise bu ilişki, yerel halkın serbest zaman olanaklarının gelişmesine, istihdamın çeşitlenmesine ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesine hizmet etmektedir (Tribe, 2009).

Doğa Turizmi

Doğa turizmi, turistik faaliyetlerin temel odağına doğal çevreyi alan ve bireylerin doğayla doğrudan etkileşim kurmasını esas alan bir turizm yaklaşımı olarak açıklanabilir. Bu turizm türü; doğal alanların gözlemlenmesi, deneyimlenmesi ve korunması ilkeleri çerçevesinde şekillenmekte, ziyaretçilerin fiziksel ve zihinsel yenilenme gereksinimlerine yanıt vermektedir. Literatürde doğa turizmi, çevresel duyarlılık, düşük yoğunluklu kullanım ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle ilişkilendirilen bir turizm biçimi olarak ele alınmaktadır (Weaver, 2001).

Doğa turizminin temel unsurları arasında doğal çekicilikler, açık alan etkinlikleri, çevresel farkındalık ve ziyaretçi deneyimi yer almaktadır. Dağlık alanlar, orman ekosistemleri, kıyı ve sulak alanlar, milli parklar ve korunan alanlar doğa turizminin başlıca mekânsal bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu alanlarda gerçekleştirilen doğa yürüyüşleri, kampçılık, yaban hayatı gözlemi, kuş gözlemciliği ve doğa temelli rekreasyonel faaliyetler, bireylerin doğayla kurduğu ilişkiyi güçlendirmektedir (Newsome, Moore ve Dowling, 2013).

Doğa turizmi, turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik bir yaklaşımı da bünyesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda doğal kaynakların

korunması, ekosistem dengesinin gözetilmesi ve taşıma kapasitesinin dikkate alınması temel ilkeler arasında yer almaktadır. Eagles ve diğerleri (2002), doğa turizminin başarısının, doğal alanların korunması ile ziyaretçi deneyimi arasında kurulan dengeye bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Öte yandan doğa turizmi, yerel halkın turizm sürecine katılımını teşvik eden bir yapı sunmaktadır. Yerel rehberlik hizmetleri, doğa temelli küçük ölçekli işletmeler ve yerel ürünlerin turistik deneyime dâhil edilmesi, bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle doğa turizmi, ekonomik fayda üretirken sosyo-kültürel yapının korunmasına da olanak tanımaktadır (UNWTO, 2018).

Doğa ve Macera Temelli Rekreasyon Aktiviteleri

Doğa ve macera temelli rekreasyon aktiviteleri, bireylerin doğal çevre içerisinde gönüllü katılım esasına dayalı olarak fiziksel ve zihinsel açıdan aktif olmalarını sağlayan serbest zaman etkinlikleri kapsamında değerlendirilmektedir. Bu aktiviteler, bireylerin doğayla etkileşim kurmasını teşvik etmekte ve doğal çevrenin sunduğu olanaklar aracılığıyla bedensel kapasitenin geliştirilmesine ve psikolojik iyilik hâlinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır (Kane ve Tucker, 2004). Doğal alanlarda gerçekleştirilen rekreasyonel faaliyetler, bireylerin günlük yaşamın yoğunluğu ve stresinden uzaklaşmasına imkân tanıyan yenileyici bir işlev üstlenmektedir.

Literatürde doğa ve macera temelli rekreasyon aktiviteleri; doğa yürüyüşleri, kampçılık, dağcılık, kaya tırmanışı, rafting ve benzeri açık alan etkinlikleri çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu aktiviteler, katılımcıların doğayla doğrudan temas hâlinde olmasını gerektirmekte ve fiziksel eforun yanı sıra zihinsel dayanıklılığı da ön plana çıkarmaktadır (Ewert ve Sibthorp, 2014).

Doğal ortamlarda gerçekleştirilen faaliyetler, bireylerin stres düzeylerinin azalmasına, ruhsal denge kazanmalarına ve yaşam doyumlarının artmasına katkı sağlamaktadır (Pretty ve diğerleri, 2005). Bu kapsamda macera amaçlı doğada gerçekleştirilen rekreasyon aktiviteleri ile ilgili olarak bireylerin fiziksel sağlıklarını desteklemenin yanı sıra zihinsel yenilenme ve duygusal iyilik hâli üzerinde de belirleyici bir rol üstlendiği ifade edilebilir.

Fiziksel sağlık açısından değerlendirildiğinde, bu aktiviteler yüksek düzeyde hareket içermekte ve kardiyovasküler sistemin güçlenmesine, kas ve iskelet yapısının desteklenmesine ve genel fiziksel dayanıklılığın artmasına da katkılar sunmaktadır. Doğal ortamlarda yapılan düzenli rekreasyonel etkinlikler, bireylerin fiziksel aktiviteye katılım sürekliliğini artırarak sağlıklı yaşam alışkanlıklarının gelişmesini desteklemektedir (Hartig ve diğerleri, 2003). Ayrıca açık alanlarda gerçekleştirilen bu faaliyetlerin, kapalı mekânlara kıyasla

daha yüksek düzeyde motivasyon sağladığı ve bireylerin etkinliğe bağlılık düzeylerini artırdığı ifade edilmektedir.

Macera Aktiviteleri ve Sınıflandırılması

Modern yaşamda teknolojik gelişmelerle birlikte bireylerin çalışma süreleri ve çalışma mekânları önemli ölçüde çeşitlenmiştir. Günlük yaşamın büyük bir bölümünü çalışma ortamında geçiren bireylerin, iş dışı zaman kullanımına ve bu zamanın değerlendirilme biçimlerine yönelik tutumlarının, çalışma koşulları ve iş ortamının yapısal özellikleri doğrultusunda şekillendiği ifade edilmektedir (Bavli ve Özgider, 2011). Bu bağlamda, bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde doğayla etkileşim içeren etkinliklere yönelimlerinin giderek artış gösterdiği görülmektedir. Günümüzde turizm faaliyetleri kapsamında açık alanlarda gerçekleştirilen macera temelli deneyimlere yönelik ilginin belirgin biçimde yükselmesi, doğa yürüyüşü, kaya tırmanışı ve benzeri açık hava etkinliklerinin dünya genelinde yaygınlaşan turizm uygulamaları arasında yer almasını beraberinde getirmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak literatürde macera aktivitelerinin kapsamı, özellikleri ve sınıflandırılmasına ilişkin farklı yaklaşımlar ele alınmaktadır.

Priest'e (1992) göre macera aktiviteleri; genellikle doğal ortamlarda gerçekleştirilen, gönüllü katılıma dayalı, belirli düzeyde risk ve tehlike barındıran ve bu risk unsurlarının katılımcılar üzerindeki etkisinin önceden tam olarak öngörülemeyen etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Bingöl ve Kozak, 2020). Bu yaklaşım, macera deneyiminin belirsizlik ve risk unsurlarıyla bütünlük bir yapı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Swarbrooke (1999) ise macera aktivitelerini, içerik ve amaçları doğrultusunda dört ana başlık altında ele almaktadır. Bu sınıflandırma; macera rekabeti, yüksek macera etkinlikleri, boş zaman aktiviteleri ve rekreasyonel faaliyetler şeklinde yapılandırılmıştır. Bu çerçevede macera aktiviteleri, katılımcı profili ve deneyim yoğunluğu açısından farklı düzeylerde değerlendirilmektedir.

Ewert'e (1993) göre macera seyahatleri, doğa yürüyüşlerinden uzay uçuşlarına kadar geniş bir etkinlik alanını kapsamakta olup, bu faaliyetleri diğer turizm türlerinden ayıran temel unsur, katılımcılara sunduğu görece yüksek risk düzeyidir. Macera aktiviteleri, gerçekleştirildikleri fiziksel çevreye göre kara, su, hava ve karma olarak sınıflandırılmakta; risk, belirsizlik ve heyecan düzeylerine göre ise yumuşak ve sert macera etkinlikleri şeklinde ayrılmaktadır. Sert macera aktiviteleri arasında mağaracılık, kaya tırmanışı, tüplü dalış ve bungee jumping gibi yüksek risk içeren faaliyetler yer alırken; yumuşak macera aktiviteleri kuş gözlemciliği, bisiklet ve su kayağı gibi daha düşük risk düzeyine sahip etkinlikleri kapsamaktadır (Pomfret, 2006).

Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde, macera turizmi kapsamında en yaygın tercih edilen etkinlikler arasında tüplü dalış, yamaç paraşütü, bisiklet, rafting, kamp, kano, sörf, kayak, kaya tırmanışı ve doğa yürüyüşü yer almaktadır. Bu faaliyetler, Türkiye'nin doğal ve coğrafi çeşitliliğiyle uyumlu biçimde gelişmekte ve macera turizminin ülke genelinde yaygınlaşmasına katkı sağlamaktadır (Bingöl ve Kozak, 2020).

Macera Turizmi ve Ekoturizm Arasındaki İlişki

Ekoturizm, çevresel farkındalığın küresel ölçekte artmaya başladığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, özellikle kitle turizminin doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin belirginleşmesiyle birlikte gelişim göstermiş bir turizm türüdür. Bu süreçte doğaya yönelik ilginin artması, ekoturizmin alternatif bir yaklaşım olarak ön plana çıkmasına zemin hazırlamıştır. Günümüzde ise dünya seyahat endüstrisindeki dönüşümler doğrultusunda ekoturizm, giderek daha fazla tercih edilen faaliyet alanları arasında yer almakta; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1998 yılı kararıyla 2002 yılının "Dağlar Yılı" ve Dünya Turizm Örgütü'nün 2000 yılı kararıyla aynı yılın "Ekoturizm Yılı" ilan edilmesi, bu ilginin uluslararası düzeyde kurumsallaştığını göstermektedir (Bozok ve Özdemir Yılmaz, 2008).

Ekoturizm kavramı, literatürde farklı yönleriyle ele alınmaktadır. Eagles (1992), ekoturizmi bozulmamış doğal çevrelerde gerçekleştirilen, doğa odaklı ve deneyimli katılımcı profiline sahip seyahat faaliyetlerinden oluşan bir turizm dalı olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Cheia (2013), ekoturizmi çevrenin korunmasını esas alan, yerel halkın refahını gözetken ve yorumlama ile eğitim boyutlarını içeren doğal alanlara yönelik sorumlu seyahat biçimi olarak açıklamaktadır. Blangy ve Wood (1993) ise ekoturizmi, çevresel koruma ve yerel toplulukların refahının sürdürülebilirliğini temel alan doğal alanlara yapılan sorumlu seyahat anlayışı çerçevesinde değerlendirmektedir.

Ekoturizmin temel özellikleri arasında çevresel, sosyal, politik ve kültürel konulara yönelik yüksek duyarlılık düzeyi bulunmaktadır. Bu özellikler, ekoturizmin doğa temelli diğer turizm türlerinden ayrışmasını sağlamaktadır (Liang ve diğerleri, 2013). Bu bağlamda ekoturizmi macera turizmi ve yaban hayatı turizminden ayıran temel unsur, faaliyetlerin hem doğal çevrenin iyileştirilmesine hem de destinasyon çevresinde yaşayan toplulukların yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik açık bir sorumluluk taşımasıdır.

Macera turizmi ile ekoturizm arasındaki ilişki, her iki turizm türünün de doğa temelli etkinlikler etrafında şekillenmesi nedeniyle yakın bir etkileşim alanı oluşturmaktadır. Macera turizmi, fiziksel aktivite, risk algısı ve keşif duygusunu ön plana çıkaran deneyimler sunarken; ekoturizm, bu deneyimlerin çevresel

sürdürülebilirlik ve toplumsal fayda ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. Bu çerçevede doğa yürüyüşleri, dağcılık, rafting ve yaban hayatı gözlemi gibi faaliyetler, uygun planlama yaklaşımlarıyla her iki turizm türü kapsamında da değerlendirilebilmektedir.

Dünya genelinde ekoturizm; doğal alanların korunması, bilimsel araştırmaların desteklenmesi, kırılgan ekosistemlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, yerel topluluklara ekonomik ve sosyal fayda sunulması ve çevresel bilinç düzeyinin artırılması gibi çok boyutlu işlevleri nedeniyle “yeşil seyahat” anlayışı çerçevesinde pazarlanmaktadır. Honey (1999)’e göre bu yaklaşım, turizm sektöründe “kazan-kazan” modeli olarak değerlendirilmekte ve seçici turist profiline hitap eden, eğitici ve koruyucu bir turizm anlayışını temsil etmektedir. Bu yönüyle ekoturizm, macera turizminin deneyimsel yapısını sürdürülebilirlik ilkeleriyle bütünleştirerek uzun vadeli turizm gelişimine katkı sunan tamamlayıcı bir turizm türü olarak değerlendirilmektedir.

Sürdürülebilirlik Bağlamında Macera Sporları ve Eko-Turizm

Sürdürülebilirlik yaklaşımı, doğal kaynakların korunmasını, yerel toplulukların refahının gözetilmesini ve ekonomik sürekliliğin sağlanmasını birlikte ele alan bütüncül bir çerçeveyi ifade etmektedir. Bu bağlamda macera sporları ve eko-turizm, doğa temelli turizm türleri içerisinde sürdürülebilir turizm ilkeleriyle yüksek düzeyde örtüşen alanlar arasında yer almaktadır. Doğal alanlarda gerçekleştirilen bu faaliyetler, çevresel duyarlılık, sorumlu kullanım ve yerel katılım ilkeleri doğrultusunda planlandığında, hem ekosistemlerin korunmasına katkı sağlamakta hem de turizm faaliyetlerinin uzun vadeli devamlılığını desteklemektedir (Weaver, 2001; Eagles, McCool ve Haynes, 2002).

Macera sporları; doğa yürüyüşü, kaya tırmanışı, rafting, dağ bisikleti ve yaban doğasıyla etkileşim içeren diğer etkinlikler aracılığıyla bireylere yoğun deneyim temelli katılım fırsatları sunmaktadır. Bu sporların sürdürülebilirlik çerçevesinde ele alınması, faaliyetlerin taşıma kapasitesi dikkate alınarak planlanmasını, çevresel etkilerin izlenmesini ve doğaya zarar vermeyen uygulamaların benimsenmesini gerekli kılmaktadır. Literatürde, doğa temelli macera etkinliklerinin çevresel farkındalığı artırdığı, bireylerde koruma bilinci geliştirdiği ve doğal alanların değerine yönelik duyarlılığı güçlendirdiği vurgulanmaktadır (Ewert ve Sibthorp, 2014; Buckley, 2012).

Eko-turizm ise sürdürülebilirlik ilkesini temel alan bir turizm anlayışı olarak, doğal alanlara yönelik sorumlu seyahati, çevresel eğitimi ve yerel halkın sosyo-ekonomik kalkınmasını desteklemektedir. Eko-turizm uygulamalarında, doğal çevrenin korunmasıyla birlikte yerel kültürün sürdürülmesi ve bölgesel ekonomiye

katkı sağlanması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Araştırmacılara göre, eko-turizm, macera sporlarının sürdürülebilir biçimde uygulanabileceği önemli bir çerçeve sunmakta ve doğa turizmi destinasyonlarında dengeli bir gelişim modeli oluşturmaktadır (Honey, 2008; Newsome, Moore ve Dowling, 2013).

Sürdürülebilirlik perspektifinden değerlendirildiğinde macera sporları ve eko-turizm, çevresel koruma ile rekreasyonel ve turistik kullanım arasında denge kurulmasını mümkün kılmaktadır. Bu faaliyetlerin planlanmasında çevresel etki değerlendirmeleri, yerel paydaşların katılımı ve uzun vadeli yönetim stratejileri belirleyici olmaktadır. Böylece doğa temelli turizm etkinlikleri, ekosistemlerin taşıma kapasitesini zorlamadan, yerel toplulukların yaşam kalitesini destekleyen ve ziyaretçilere nitelikli deneyimler sunan sürdürülebilir bir yapıya kavuşmaktadır.

SONUÇ

Bu bölümde, doğa turizmi çerçevesinde macera sporları ve eko-turizmin kavramsal ve işlevsel ilişkisi ele alınmaya çalışılmıştır. Doğa turizmi, doğal çevreyle etkileşimi temel alan ve çevresel duyarlılık ile sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillenen bir turizm yaklaşımı olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda macera sporları ve eko-turizm, bireylerin doğal alanlarla kurduğu ilişkiyi deneyim temelli, bilinçli ve sorumluluk odaklı bir yapıya dönüştüren temel bileşenler olarak değerlendirilmektedir. Macera sporları, fiziksel ve zihinsel meydan okuma içeren etkinlikler aracılığıyla bireylerin doğayla doğrudan etkileşim kurmasını sağlarken, eko-turizm bu faaliyetlerin çevresel koruma, yerel refah ve eğitsel kazanımlar doğrultusunda planlı biçimde yürütülmesine olanak tanıdığı ifade edilebilir.

Çalışma kapsamında sonuç olarak, macera sporları ve eko-turizm, doğa turizmi perspektifinde ele alındığında, deneyim odaklı turizm anlayışı ile sürdürülebilirlik hedefleri arasında stratejik bir köprü işlevi gördüğü ifade edilebilir. Bu iki alanın bütüncül ve planlı biçimde ele alınması, doğal alanların korunmasını güvence altına alırken, doğa turizminin nitelikli, sorumlu ve kalıcı bir gelişim çizgisi izlemesine güçlü bir zemin oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Bavli, Ö. ve Özgider, C. (2011). Investigation the profile and the level of job satisfaction of the employee in regional sport management. *International Journal of Business, Humanities and Technology* Vol. 1 No. 1; July 2011.
- Bingöl, S. ve Kozak, M. A. (2020). Türkiye’de macera turisti tipolojisi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 909–926.
- Blangy, S. ve Wood, M. E. (1993). Developing and implementing ecotourism guidelines for wildlands and neighboring communities. K. Lindberg ve E. Donald (Editörler), *Ecotourism: A guide for planners and managers* (ss. 32–54). Vermont: Island Press.
- Bozok, D. ve Özdemir Yılmaz, G. (2008). Eko-turizm. N. Hacıoğlu ve A. Avcı Kurt (Editörler), *Turistik ürün çeşitlendirmesi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bulut, Ç. (2025a). Türkiye’de SUP board turizminin yükselen popülaritesi. İçinde E. A. Uluç, S. Uluç, M. B. Karademir & M. Yönel (Ed.), *Spor Bilimleri Araştırmaları II*. Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Bulut, Ç. (2025b). Rekreatif amaçlı Stand Up Paddle Board yapan bireylerin görüşlerinin incelenmesi. *ADÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 54–70.
- Cheia, G. (2013). Ecotourism: Definition and concepts. *Revista de Turism – Studii si Cercetari in Turism*, (15), 56–60.
- Eagles, P. F. J. (1992). The travel motivations of Canadian ecotourists. *Journal of Travel Research*, 31(2), 3–7.
- Eagles, P. F. J., McCool, S. F. ve Haynes, C. D. (2002). *Sustainable tourism in protected areas: Guidelines for planning and management*. Gland: IUCN.
- Ewert, A. (1993). Differences in the level of motive importance based on trip outcome, experience level and group type. *Journal of Leisure Research*, 25(4), 335–349.
- Ewert, A. ve Sibthorp, J. (2014). *Outdoor adventure education: Foundations, theory, and research*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Ewert, A. W. (1994). Playing the edge: Motivation and risk taking in a high-altitude wilderness-like environment. *Environment and Behavior*, 26(1), 3–24.
- Hartig, T., Mang, M. ve Evans, G. W. (2003). Restorative effects of natural environment experiences. *Environment and Behavior*, 35(3), 311–330.
- Honey, M. (1999). *Ecotourism and sustainable development: Who owns paradise?* Washington, DC: Island Press.
- Hunziker, W. ve Krapf, K. (1942). *Grundriss der allgemeinen fremdenverkehrslehre*. Zürich: Polygraphischer Verlag.
- Inskeep, E. (1991). *Tourism planning: An integrated and sustainable development approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.

- Kane, M. J. ve Tucker, H. (2004). Adventure tourism: The freedom to play with reality. *Tourist Studies*, 4(3), 217–234.
- Liang, Y., Wang, L. ve Zhu, Y. (2013). Using environmental sensitivity for discussing the correlation between ecotourism cognition and environmental attitude. *Ekoloji*, 27(106), 1653–1659.
- Mathieson, A. ve Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, physical and social impacts*. London: Longman.
- Newsome, D., Moore, S. A. ve Dowling, R. K. (2013). *Natural area tourism: Ecology, impacts and management* (2. Baskı). Bristol: Channel View Publications.
- Pomfret, G. (2006). Mountaineering adventure tourists: A conceptual framework for research. *Tourism Management*, 27(1), 113–123.
- Pretty, J., Peacock, J., Sellens, M. ve Griffin, M. (2005). The mental and physical health outcomes of green exercise. *International Journal of Environmental Health Research*, 15(5), 319–337.
- Priest, S. (1992). Factor exploration and confirmation for the dimensions of an adventure experience. *Journal of Leisure Research*, 24(2), 127–139.
- Sharpley, R. (2014). *Tourism and development in the developing world*. London: Routledge.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable tourism management*. Wallingford: CABI.
- Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. ve Pomfret, G. (2003). *Adventure tourism: The new frontier*. London: Routledge.
- Tribe, J. (2009). *The economics of recreation, leisure and tourism*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- UNWTO. (2018). *Tourism and culture synergies*. Madrid: World Tourism Organization.
- Weaver, D. B. (2001). *The encyclopedia of ecotourism*. Wallingford: CABI Publishing.